AANBEVELINGEN

AANBEVELING (EU) 2020/775 VAN DE COMMISSIE

van 5 juni 2020

over de belangrijkste aspecten van billijke compensatie en andere belangrijke aspecten van de technische, juridische en financiële regelingen tussen de lidstaten voor de toepassing van het assistentiemechanisme uit hoofde van artikel 15 van Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG van het Europees Parlement en de Raad

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2020) 3572)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien artikel 15, lid 7, van Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG ([1]),

Overwegende hetgeen volgt:

(1) In artikel 194, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) is bepaald dat het energiebeleid van de EU gericht moet zijn op de continuïteit van de energievoorziening in de Unie, in een geest van solidariteit tussen de lidstaten.

(2) De verordening betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector is bedoeld om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de energie-unie, waarvan energiezekerheid, solidariteit, vertrouwen en een ambitieus klimaatbeleid integraal deel uitmaken.

(3) Bij die verordening wordt een assistentiemechanisme tussen lidstaten ingesteld als instrument om een elektriciteitscrisis in de Unie te voorkomen of te beheersen.

(4) Bij de vaststelling van de maatregelen die nodig zijn om het assistentiemechanisme toe te passen, moeten de lidstaten overeenstemming bereiken over een aantal technische, juridische en financiële aspecten in hun regionale of bilaterale regelingen en deze toelichten in hun risicoparaatheidsplannen.

(5) Na raadpleging van de Coördinatiegroep voor elektriciteit en het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) heeft de Commissie deze niet-bindende richtsnoeren opgesteld over de belangrijkste elementen die in dergelijke regelingen moeten worden opgenomen, om de lidstaten te helpen bij de uitvoering,

HEEFT DE VOLGENDE AANBEVELING VASTGESTELD:

1. De lidstaten nemen de niet-bindende richtsnoeren in de bijlage bij deze aanbeveling in acht. Aan de hand van deze richtsnoeren kunnen de lidstaten technische, juridische en financiële regelingen vaststellen om te voldoen aan de in artikel 15 van Verordening (EU) 2019/941 vastgestelde assistentieverplichtingen en deze toelichten in de risicoparaatheidsplannen die moeten worden opgesteld overeenkomstig die verordening.

2. Deze aanbeveling wordt bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel, 5 juni 2020.

Voor de Commissie
Kadri SIMSON
Lid van de Commissie

([1]) PB L 158 van 14.6.2019, blz. 1.

BIJLAGE

1. INLEIDING

Met Verordening (EU) 2019/941 (hierna "de verordening" genoemd) wordt het concept solidariteit in de praktijk gebracht en wordt een assistentiemechanisme tussen de lidstaten ingesteld dat in werking treedt wanneer wordt voldaan aan de in de relevante bepalingen vastgestelde voorwaarden. Assistentie is een laatste redmiddel om elektriciteitscrisissen te voorkomen of te beheersen.

1.1. **Het assistentiemechanisme**

Indien een lidstaat om assistentie verzoekt, zijn de andere lidstaten er volgens het assistentiemechanisme in het kader van een regionale of bilaterale overeenkomst ([1]) toe verplicht om in een geest van solidariteit samen te werken om elektriciteitscrisissen te voorkomen en te beheersen. De hulp die een lidstaat kan bieden, is onderworpen aan de volgende algemene beperkingen:

— de maximaal beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit in de specifieke crisisomstandigheden;

— de hoeveelheid elektriciteit die nodig is om de eigen openbare en persoonlijkeveiligheid te verzekeren ([2]);

— de operationele zekerheid van het eigen elektriciteitsnetwerk.

De verschillende elementen van een regionale of bilaterale regeling met betrekking tot de juridische, technische en financiële aspecten van assistentie zijn reeds deels vastgesteld in artikel 15 van de verordening. Daarnaast moeten de lidstaten in hun regionale of bilaterale regelingen alle noodzakelijke elementen en bijzonderheden overeenkomen om alle betrokken partijen zekerheid en veiligheid te bieden bij de uitvoering van het assistentiemechanisme. In de respectieve risicoparaatheidsplannen moeten deze regelingen nader worden toegelicht, en met name het stelsel voor economische compensatie. De verordening en deze richtsnoeren regelen niet alle aspecten van billijke compensatie tussen lidstaten.

Compensatie zoals omschreven in artikel 15 van de verordening, is breed opgevat. Deze omvat betalingen voor de elektriciteit die wordt geleverd op het grondgebied van de om assistentie verzoekende lidstaat, en extra kosten zoals de transmissiekosten en andere redelijke kosten die de assistentie biedende lidstaat maakt.

Voor een goed werkende assistentie moet er aan verschillende voorwaarden worden voldaan.

Ten eerste moet zo lang mogelijk gebruik worden gemaakt van marktgebaseerde maatregelen. De lidstaten moeten alles in het werk stellen om gecoördineerde mechanismen of platforms voor vrijwillige vraagrespons en het delen van andere flexibele capaciteit volledig te ontwikkelen. Het is in het belang van zowel de assistentie biedende als de om assistentie verzoekende lidstaten te voorkomen dat niet-marktgebaseerde maatregelen — zoals gedwongen beperkingen voor afnemers — in een eerder stadium moeten worden getroffen. Dit is ook in overeenstemming met het algemene beginsel van de verordening dat het zo veel mogelijk aan de markt moet worden overgelaten om moeilijkheden met betrekking tot de elektriciteitslevering op te lossen.

Ten tweede moeten schommelingen in de groothandelsprijzen overeenkomstig de marktvoorschriften worden toegestaan, zelfs in een elektriciteitscrisis, zolang de werking van de elektriciteitsmarkten de elektriciteitscrisis niet verdiept. Beperkingen van biedingen en impliciete of expliciete prijsplafonds die niet in overeenstemming zijn met goed doordachte marktvoorschriften ([3]), verhinderen dat prijssignalen de behoefte aan extra elektriciteit weerspiegelen, waardoor elektriciteit niet kan stromen waar dat nodig is. Dit betekent dat in de aanloop naar een crisis marktprijzen zo lang mogelijk moeten worden toegestaan op basis van vraag en aanbod en dat de onbalansverrekeningsprijzen na een crisis de kosten voor de consument van eventuele onderbrekingen van de levering moeten weerspiegelen. Dit voorkomt dat impliciete prijsplafonds in de balanceringsregels ontmoedigend werken voor investeringen in de flexibele en betrouwbare capaciteit die elektriciteitscrisissen kan helpen voorkomen.

([1]) Overeenkomstig artikel 12, lid 1, van de verordening moeten in de betrokken regio "regionale maatregelen" worden overeengekomen tussen lidstaten die het technische vermogen hebben elkaar overeenkomstig artikel 15 assistentie te bieden. Daartoe kunnen de lidstaten ook subgroepen binnen een regio tot stand brengen en bilaterale of multilaterale maatregelen overeenkomen. Ook moeten "bilaterale maatregelen" worden overeengekomen tussen lidstaten die rechtstreeks met elkaar verbonden zijn maar niet tot dezelfde regio behoren.

([2]) Het uiteindelijke doel van het assistentiemechanisme is de verzekering van de openbare en persoonlijke veiligheid, zoals bepaald in artikel 15, lid 2, van de verordening.

([3]) Regels inzake prijsplafonds en technische beperkingen van biedingen zijn vastgelegd in artikel 10 van Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit (PB L 158 van 14.6.2019, blz. 54).

Ten derde moet de grensoverschrijdende toegang tot infrastructuur te allen tijde, zelfs in een elektriciteitscrisis, worden gehandhaafd zolang dat op technisch vlak en uit veiligheidsoogpunt mogelijk is overeenkomstig Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad ([4]). Afhankelijk van de technische beperkingen in elke lidstaat moeten de regelingen ervoor zorgen dat marktdeelnemers in voorkomend geval volledige grensoverschrijdende toegang hebben tot zoneoverschrijdende capaciteit en aanbiedingen aan de vraagzijde. Hierdoor hoeven de lidstaten met voorzieningsmoeilijkheden minder snel beperkingen op te leggen aan afnemers.

Ten vierde worden de lidstaten aangemoedigd om in alle stadia van een elektriciteitscrisis samen te werken. Doeltreffende samenwerking in een vroeg stadium kan het ontstaan of de verergering van een elektriciteitscrisis vermijden en de gevolgen ervan beperken.

Assistentie kan alleen als laatste redmiddel worden toegepast door een verzoekende lidstaat indien alle opties waarin de markt voorziet, zijn uitgeput, of wanneer duidelijk is dat marktgebaseerde maatregelen alleen niet volstaan om een verdere verslechtering van de elektriciteitsvoorzieningssituatie te voorkomen, met name wanneer de markt niet de hoeveelheid elektriciteit aanbiedt die nodig is om de openbare en persoonlijke veiligheid te verzekeren. Daarnaast moeten alle nationale maatregelen in het risicoparaatheidsplan van de verzoekende lidstaat zijn uitgeput.

1.2. **Rechtsgrondslag**

Artikel 15, lid 7, van de verordening bepaalt dat de Commissie na raadpleging van de Coördinatiegroep voor elektriciteit en ACER, niet-bindende richtsnoeren geeft voor de belangrijkste aspecten van de in de leden 3 tot en met 6 bedoelde billijke compensatie en andere belangrijke aspecten van de in lid 3 bedoelde technische, juridische en financiële regelingen, alsmede de in lid 2 bedoelde algemene beginselen voor wederzijdse assistentie.

1.3. **Toepassingsgebied van de richtsnoeren**

In de artikelen 12 en 15 van de verordening zijn verschillende elementen en aspecten van het assistentiemechanisme vastgesteld die moeten worden overeengekomen en in de regionale en bilaterale regelingen moeten worden opgenomen. De verordening geeft de lidstaten evenwel ruime beoordelingsbevoegdheid bij het overeenkomen van de inhoud van dergelijke gecoördineerde maatregelen en dus van de inhoud van de door hen geboden assistentie. Het is aan de lidstaten om dergelijke gecoördineerde maatregelen vast te stellen en er overeenstemming over te bereiken, met name wat betreft de nodige technische, juridische en financiële regelingen voor de uitvoering van dergelijke maatregelen.

Om nuttige richtsnoeren te bieden over deze en eventuele aanvullende elementen die mogelijk worden opgenomen in dergelijke regelingen, moet eerst een duidelijker beeld worden geschetst van de situatie waarin het assistentiemechanisme mogelijk in werking treedt, en van de inspanningen en basisprincipes waarmee een dergelijke situatie van meet af aan kan worden voorkomen. De onderhavige niet-bindende richtsnoeren voorzien niet en kunnen niet voorzien in een limitatieve en prescriptieve lijst die van toepassing is op alle lidstaten, aangezien deze de vrijheid moeten hebben om zelf de voor hen meest geschikte oplossingen te kiezen in het licht van hun capaciteiten, bestaande kaders, situatie en prioriteiten. In plaats daarvan bevatten de richtsnoeren aanbevelingen over het gebruik van een reeks noodzakelijke en facultatieve elementen en een beschrijving van de mogelijke manieren om bepaalde assistentiemaatregelen toe te passen.

De voorgestelde aanpak houdt in dat de lidstaten voor de gecoördineerde maatregelen voortbouwen op bestaande nationale kaders en procedures, en deze indien nodig aanpassen met het oog op assistentie. Hierbij kan het gaan om het gebruik van bestaande platformen of mechanismen voor maatregelen aan de vraagzijde of bestaande mechanismen voor de compensatie van afnemers.

2. JURIDISCHE, TECHNISCHE EN FINANCIËLE REGELINGEN

2.1. **Juridische regelingen**

De juridische regelingen hebben tot doel rechtszekerheid te bieden aan alle partijen die betrokken zijn bij het leveren of ontvangen van elektriciteit in een elektriciteitscrisis. De lidstaten die betrokken zijn bij de toepassing van het assistentiemechanisme, wordt aangeraden om duidelijke, transparante en doeltreffende juridische regelingen vast te stellen zodat de belanghebbenden weten welke regels en procedures van toepassing zijn op grensoverschrijdende assistentie.

([4]) PB L 158 van 14.6.2019, blz. 54.

Artikel 12 van de verordening schrijft voor dat de risicoparaatheidsplannen ook regionale en, waar van toepassing, bilaterale maatregelen omvatten waarmee wordt gewaarborgd dat crisissituaties met een grensoverschrijdende werking naar behoren worden voorkomen en beheerst. Bij het vaststellen van de juridische regelingen kunnen de lidstaten ook overwegen om binnen een regio ([5]) subgroepen in te stellen, die bestaan uit de lidstaten die het technische vermogen hebben om elkaar assistentie te bieden. Dit komt omdat niet alle leden van een grotere regio noodzakelijkerwijs het vermogen zullen hebben om in een crisissituatie elektriciteit te leveren aan een andere lidstaat. Het is dus niet nodig om regionale overeenkomsten te sluiten over concrete grensoverschrijdende maatregelen met alle lidstaten in een regio, maar alleen met die met het technische vermogen om assistentie te bieden. Bilaterale maatregelen moeten worden overeengekomen tussen lidstaten die rechtstreeks verbonden zijn maar niet tot dezelfde regio behoren.

Het kan gebeuren dat een lidstaat met geen enkele andere lidstaat rechtstreeks verbonden is. De infrastructuurprojecten voor interconnecties die momenteel worden uitgevoerd, kunnen hierin verandering brengen. Indien de interconnecties pas na de vaststelling van de risicoparaatheidsplannen operationeel worden, moeten de betrokken lidstaten de juridische, financiële en technische regelingen van artikel 15 van de verordening dan zo spoedig mogelijk invoeren en hun risicoparaatheidsplannen in die zin aanpassen.

2.1.1. *Betrokken lidstaten*

De lidstaten die betrokken zijn bij het assistentiemechanisme zijn:

— de lidstaat die om assistentie heeft verzocht, en

— alle lidstaten met het technische vermogen om assistentie te bieden in dezelfde regio (met een regionale overeenkomst) en lidstaten met bilaterale overeenkomsten (verbonden met de verzoekende lidstaat maar niet tot dezelfde regio behorend).

Indien de verzoekende lidstaat een regionale en/of bilaterale overeenkomst heeft gesloten, moet deze zijn behoefte aan assistentie meedelen aan alle lidstaten die dergelijke assistentie kunnen bieden.

2.1.2. *Verzoek om assistentie*

Aangezien elektriciteitscrisissen een snelle respons vereisen, moet het verzoek om assistentie kort en gestandaardiseerd zijn en een minimale hoeveelheid noodzakelijke informatie bevatten. Idealiter komen de lidstaten die een regionale of bilaterale overeenkomst sluiten een verzoekmodel overeen en voegen zij dit als bijlage bij de overeenkomst. Om een verzoek om assistentie doeltreffend te kunnen beantwoorden, lijkt ten minste de volgende informatie nodig:

— de naam van de verzoekende lidstaat, met inbegrip van de bevoegde entiteit en de contactpersoon/contactpersonen;

— de naam van de transmissiesysteembeheerder (TSB) en de benoemde elektriciteitsmarktbeheerder (NEMO) en de bevoegde contactpersoon/contactpersonen;

— een indicatie van het verwachte energie- en vermogenstekort (gemeten in een gezamenlijk overeengekomen eenheid) en de verwachte duur van dit tekort;

— vermelding, door de verzoekende lidstaat, van de verkieslijke interconnector of leveringspunten, waar van toepassing (bijvoorbeeld voor mobiele generatoren);

— met betrekking tot bepaalde overeengekomen technische instrumenten (verzoek om stilgelegde krachtcentrales te reactiveren, overbrenging van mobiele generatoren, activering van strategische reserves enz.) een verzoek met indicatie van het tijdstip van de eerste mogelijke levering en de verwachte duur van de energielevering (met vermelding van de verwachte periode waarin de assistentie biedende lidstaat assistentie zal bieden);

— een verwijzing naar de verbintenis van de verzoekende lidstaat om compensatie te betalen voor de assistentie.

2.1.3. *Elektriciteitsafnemers die om redenen van openbare en persoonlijke veiligheid recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling*

In artikel 11 van de verordening wordt beschreven welke nationale maatregelen in de risicoparaatheidsplannen moeten worden opgenomen inzake het voorkomen van elektriciteitscrisissen, het treffen van voorbereidingen om deze tegen te gaan en het beperken ervan. Op grond van lid 1, onder h), kunnen de lidstaten met betrekking tot de openbare en persoonlijke veiligheid bepalen welke categorieën elektriciteitsafnemers overeenkomstig het nationale recht gerechtigd zijn speciale bescherming tegen afschakeling te krijgen, en wat een dergelijke

([5]) In de verordening wordt een "regio" gedefinieerd als een groep lidstaten waarvan de transmissiesysteembeheerders het regionale coördinatiecentrum als bedoeld in artikel 36 van de elektriciteitsverordening delen.

bescherming rechtvaardigt. “Openbare en persoonlijke veiligheid” betreft het welzijn en de bescherming van het grote publiek en de voorkoming van en bescherming tegen gevaren die verbonden zijn aan afnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling.

Ter verzekering van de openbare en persoonlijke veiligheid moeten de lidstaten bijzondere maatregelen vaststellen om de continuïteit van de energievoorziening te waarborgen in het licht van:

— nationale, regionale of lokale kritieke behoeften;

— de volksgezondheid en openbare veiligheid;

— de kans op catastrofale schade of een hoog risico op grote veiligheidsproblemen (bijvoorbeeld als gevolg van milieurisico’s);

— potentiële blootstelling aan veiligheidsdreigingen;

— technische capaciteiten voor selectieve afschakelingen.

Overeenkomstig de verordening kunnen de lidstaten in hun nationale wetgeving bepalen welke categorieën elektriciteitsafnemers recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling. Bij het definiëren van deze categorieën moeten de lidstaten rekening houden met de duur en de omvang van de crisis, omdat die factoren invloed kunnen hebben op de lijst van elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling. Indien de crisis langer duurt of een grotere omvang heeft, kan dit het leven, de veiligheid of de gezondheid van grotere delen van de bevolking in gevaar brengen. In elk geval moet de lijst van elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling duidelijk worden gedefinieerd in de risicoparaatheidsplannen, met inbegrip van de categorie afnemers die dit recht alleen mogen krijgen in het geval van een omvangrijke crisis van lange duur. De lijst moet consistent zijn met de risicoscenario’s die op nationaal en regionaal niveau zijn vastgesteld in de risicoparaatheidsplannen, en met de verwachte impact ervan.

Voorbeelden van elektriciteitsafnemers die recht zouden kunnen hebben op speciale bescherming tegen afschakeling zijn:

— de energiesector;

  — de elektriciteitssubsector: kritieke voorzieningen van het elektriciteitssysteem zelf, met name die om de productiecapaciteit en nucleaire veiligheid in stand te houden, en centra voor de verdeling van elektriciteit;

  — de gassubsector: kritieke voorzieningen van het gassysteem om de veiligheid van de gasinstallaties te handhaven, en centra voor de verdeling van gas;

  — olieraffinaderijen en oliepompstations die vitaal zijn om de veiligheid van de installaties te handhaven;

— de vervoersector;

  — het luchtvervoer: grote luchthavens en bijbehorende voorzieningen voor luchtverkeersleiding;

  — het spoorvervoer: belangrijke spoorwegactiviteiten indien afhankelijk van de algemene elektriciteitsvoorziening;

  — het wegvervoer: verkeersbeheers- en besturingssystemen en verkeerslichten;

  — het zeevervoer: grote havens, dokken en bijbehorende voorzieningen voor verkeersleiding;

— de gezondheidszorg: zorginstellingen, waaronder ziekenhuizen en privéklinieken;

— de watervoorziening: essentiële installaties voor drink- en afvalwater;

— digitale diensten en telecomdiensten indien het in het nationaal belang is dat deze blijven functioneren;

— veiligheid:

  — noodhulpdiensten van nationaal/regionaal belang;

  — voorzieningen voor civiele bescherming;

  — gebouwen en terreinen van de strijdkrachten, met name die voor civiele bescherming;

  — publieke of particuliere gevangenisdiensten;

— administratieve voorzieningen indien het in het nationaal belang is dat deze blijven functioneren;

— financiële diensten indien het in het nationaal of Europees belang is dat deze blijven functioneren;

— locaties met industriële processen die niet houdbaar kunnen worden voortgezet met noodstroom en waarbij afschakeling aanzienlijke veiligheidsproblemen kan veroorzaken.

Landen die in hun nationale wetgeving bepalen welke elektriciteitsafnemers recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling, moeten de lijst up-to-date houden, met een raming van het verbruik door elk van de elementen.

Het verdient aanbeveling om ervoor te zorgen dat elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling ook over robuuste bedrijfscontinuïteitsregelingen beschikken om in het geval van een elektriciteitscrisis een adequaat aanbod van diensten te behouden, in plaats van alleen te vertrouwen op de regelingen in het kader van de risicoparaatheidsplannen.

Alle elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling, moeten hun belasting van het net zo veel mogelijk terugschroeven in het geval van een elektriciteitscrisis. Indien de situatie verslechtert en het risico van elektriciteitstekort bij deze elektriciteitsafnemers ophanden is, moet prioriteit worden gegeven aan het voorkomen van het verlies van mensenlevens en het minimaliseren van het risico op rampen met doden of grote schade tot gevolg.

2.1.4. *Begin en einde van de assistentie*

In artikel 15, lid 3, van de verordening is bepaald dat de lidstaten het eens moeten worden over de aanleiding van de assistentie en de aanleiding van de opschorting ervan. Daarbij moeten de nodige technische, juridische en financiële regelingen in acht worden genomen.

In artikel 2, punt 9, van de verordening wordt "elektriciteitscrisis" gedefinieerd als een bestaande of ophanden zijnde situatie waarin zich een significant tekort aan elektriciteit voordoet, als vastgesteld door de lidstaten en beschreven in hun risicoparaatheidsplannen, of waarin het niet mogelijk is afnemers te voorzien van elektriciteit. Na afkondiging van een elektriciteitscrisis door de bevoegde instantie van de betrokken lidstaat, moeten alle overeengekomen maatregelen zo veel mogelijk worden uitgevoerd.

De aanleiding voor een verzoek om assistentie moet worden omschreven voor iedere bestaande of ophanden zijnde situatie waarin niet-marktgebaseerde maatregelen naar verwachting noodzakelijk zullen zijn om te vermijden dat de elektriciteitscrisis gevolgen heeft, of om de gevolgen ervan tot een minimum te beperken.

Met name wanneer categorieën van elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling in het nationale recht zijn gedefinieerd, moet de aanleiding voor een verzoek om assistentie worden omschreven voor iedere bestaande of ophanden zijnde situatie waarin een lidstaat, ondanks alle nationale marktgebaseerde en niet-marktgebaseerde maatregelen, geen bescherming tegen afschakeling kan bieden voor de categorieën van elektriciteitsafnemers die zijn gespecificeerd met betrekking tot de openbare en persoonlijke veiligheid. Voor de lidstaten die in hun nationale wetgeving niet bepalen welke categorieën elektriciteitsafnemers recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling, moet de aanleiding voor een verzoek om assistentie worden omschreven voor iedere bestaande of ophanden zijnde situatie waarin een lidstaat de hoeveelheid elektriciteit die nodig is om de openbare en persoonlijke veiligheid te beschermen, niet kan leveren.

Voor alle in het risicoparaatheidsplan gedefinieerde risicoscenario's moeten de lidstaten de aanleiding specificeren. Dit kan al dan niet een operationele gebeurtenis zijn. Mogelijke operationele gebeurtenissen zijn: verlies van controleerbaarheid, gebrek aan evenwicht tussen opwekking en vraag, gebrek aan reserves of onvermogen om elektriciteit te leveren vanwege fysieke schade aan systeemonderdelen. Niet-operationele gebeurtenissen kunnen bijvoorbeeld externe veiligheidsdreigingen zijn.

Het risico dat er door middel van een ongerechtvaardigd verzoek om assistentie misbruik wordt gemaakt van het assistentiemechanisme, is zeer klein gezien de strikte voorwaarden waaraan moet worden voldaan voordat het assistentiemechanisme in werking treedt.

Zonder afbreuk te doen aan wat de lidstaten overeenkomen in de respectieve regionale of bilaterale overeenkomsten, moet de verplichting om assistentie te verlenen niet langer gelden indien:

— de assistentie biedende lidstaten er door de om assistentie verzoekende lidstaat van in kennis worden gesteld dat deze laatste opnieuw elektriciteit kan leveren aan de elektriciteitsafnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling of opnieuw de levering van elektriciteit kan verzekeren voor de bescherming van de openbare en persoonlijke veiligheid;

— de assistentie biedende lidstaat zijn eigen elektriciteitsafnemers niet langer kan bevoorraden, in het bijzonder de afnemers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling, of niet langer de levering van elektriciteit kan verzekeren voor de bescherming van de openbare en persoonlijke veiligheid, als gevolg van een verslechtering van het eigen systeem.

  Het is ook mogelijk dat een lidstaat die te kampen heeft met een acute elektriciteitscrisis en aanvankelijk om assistentie heeft verzocht, toch besluit om opschorting van dergelijke assistentie te verzoeken, bijvoorbeeld omdat de lidstaat deze niet kan betalen.

2.1.5. *Taken en verantwoordelijkheden*

De eindverantwoordelijkheid voor het beheer van het assistentiemechanisme moet bij de lidstaten berusten. Zij nemen met name het besluit om assistentie te verzoeken en houden algemeen toezicht op de manier waarop de entiteiten die belast zijn met specifieke taken, het mechanisme toepassen. De verordening houdt geen verplichting in om nieuwe specifieke entiteiten op te richten. De lidstaten wordt aangeraden om bij voorkeur bevoegdheden toe te wijzen aan bestaande entiteiten, of aan nieuwe entiteiten in bijzondere omstandigheden, rekening houdend met hun organisatiestructuur en ervaring met crisisbeheer en noodrespons. De lidstaten zouden waar mogelijk moeten gebruikmaken van bestaande mechanismen om de kosten te drukken en met name vaste kosten te vermijden. In dit verband moet het efficiënt en doeltreffend bieden van assistentie het leidende beginsel zijn.

De uit hoofde van deze verordening bevoegde instanties zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het kader, waarbij taken en verantwoordelijkheden duidelijk worden toegewezen aan de respectieve actoren, zoals de nationale crisiscoördinator, de coördinator of een team dat is samengesteld uit de relevante nationale elektriciteitscrisismanagers, TSB's, de nationale regulerende instanties en elektriciteitsbedrijven. De bevoegde instanties zijn ook het best geplaatst om de regionale en bilaterale regelingen samen met de bevoegde instanties van de andere lidstaten voor te bereiden. Deze regelingen vormen later de rechtsgrondslag voor de assistentie, met inbegrip van de betaling van compensatie en financiële vereffening nadat de assistentie is geboden. De lidstaten en hun bevoegde instanties zijn ook het best geplaatst om de verzoeken om assistentie te verzenden of te ontvangen, maatregelen te coördineren en kennis te geven over de opschorting van de assistentie. De financiële verantwoordelijkheid voor de compensatie moet ook bij de lidstaten liggen, zodat er voldoende garanties zijn voor een snelle betaling van billijke compensatie.

Onder voorbehoud van de technische en juridische beperkingen in elke lidstaat zijn de nationale regulerende instanties het meest geschikt om de leiding te nemen over, of ten minste deel te nemen aan, het proces voor het berekenen van compensatiekosten. Bij voorkeur zijn de TSB's belast met de kostenefficiënte levering van de benodigde hoeveelheden elektriciteit.

De TSB's zijn, met de steun van de regionale coördinatiecentra en de regionale veiligheidscoördinatoren (in afwachting van de oprichting van regionale coördinatiecentra), het meest aangewezen om alle technische aspecten te coördineren en alle noodzakelijke operationele maatregelen uit te voeren wanneer assistentie wordt geboden. De entiteit in de assistentie biedende lidstaat kan ook worden belast met het verzamelen van betalingsvorderingen voor elektriciteit en extra kosten, en met de controle en doorzending ervan naar de entiteit in de assistentie ontvangende lidstaat. In dit kader zou een éénloketsysteem nuttig zijn. De lidstaten wordt aangeraden om de entiteit die belast is met de verzameling en doorzending van compensatievorderingen voor de opgelegde beperkingen, in onderling overleg aan te duiden.

Door te voorzien in de aanstelling van een bemiddelaar voor de regionale en bilaterale regelingen tussen lidstaten, kunnen alle partijen worden gerustgesteld wat betreft de berekening en betaling van compensatiekosten. De bemiddelaar zou eventuele meningsverschillen over het bedrag van de verschuldigde compensatie helpen beslechten.

2.1.6. *Rechtsvorm van de regionale en bilaterale regeling*

Er zijn geen specifieke voorschriften voor de rechtsvorm van de regionale en bilaterale regelingen. Het staat de lidstaten vrij elke rechtsvorm te kiezen die onderlinge rechten en plichten schept indien het assistentiemechanisme wordt toegepast. De artikelen 14 en 15 van de verordening voorzien in het recht om assistentie te verzoeken en in de verplichting om assistentie te bieden. In de regionale en bilaterale regelingen wordt omschreven hoe deze in het Unierecht vastgestelde rechten en plichten moeten worden uitgeoefend. De regelingen moeten operationeel en niet politiek van aard zijn. Afhankelijk van de nationale juridische voorschriften van elke lidstaat kan het voor de uitvoering voldoende zijn dat de betrokken instanties een bindende administratieve regeling treffen. Daarbij kan het gaan om bestaande bepalingen van regionale en bilaterale verdragen, contractuele regelingen tussen TSB's of specifieke licentievoorwaarden voor elektriciteitsentiteiten, op voorwaarde dat er toezicht wordt gehouden door de relevante bevoegde instanties. Daarentegen zou een niet-bindend rechtsinstrument, zoals een memorandum van overeenstemming, op zichzelf niet volstaan, aangezien dit geen juridische verplichtingen schept voor de partijen. Alleen steunen op regelingen in de vorm van een memorandum zou bijgevolg niet voldoen aan de vereisten van artikel 15 om een juridisch bindend assistentiemechanisme in te stellen, wat als een ontoereikende uitvoering van artikel 15 kan worden beschouwd ([6]).

([6]) Regelingen in de vorm van een memorandum van overeenstemming moeten worden aangevuld met nationale bindende maatregelen die de toepassing van de bepalingen van het memorandum van overeenstemming waarborgen.

2.1.7. *Assistentie vóór sluiting van regionale en bilaterale overeenkomsten*

Overeenkomstig artikel 15 van de verordening moeten de lidstaten, wanneer zij nog geen akkoord hebben bereikt over gecoördineerde maatregelen en technische, juridische en financiële regelingen, in geval van een elektriciteitscrisis ad-hocmaatregelen en -regelingen overeenkomen, onder meer inzake billijke compensatie. Wanneer een lidstaat om assistentie verzoekt voordat dergelijke ad-hocmaatregelen zijn overeengekomen, verbindt zij zich ertoe om voorafgaand aan het ontvangen van assistentie, billijke compensatie te betalen.

2.1.8. *Verwerking van vertrouwelijke informatie*

Procedures waarbij de in de verordening bedoelde lidstaten of hun instanties zijn betrokken, moeten door hen worden gevolgd in overeenstemming met de toepasselijke regels, met inbegrip van nationale eisen inzake de verwerking van vertrouwelijke informatie en processen. Indien dit ertoe leidt dat informatie niet openbaar kan worden gemaakt, ook niet als onderdeel van de risicoparaatheidsplannen, mag de lidstaat of de instantie in kwestie een niet-vertrouwelijke samenvatting ervan verstrekken of moet deze dat doen op verzoek.

De Commissie, ACER, de Coördinatiegroep voor elektriciteit, de ENTSB-E, de lidstaten, de bevoegde instanties, de nationale regulerende instanties en andere relevante organen, entiteiten en personen die overeenkomstig de verordening vertrouwelijke informatie ontvangen, moeten waarborgen dat de ontvangen informatie vertrouwelijk blijft.

2.2. **Technische regelingen**

De technische regelingen strekken ertoe een beschrijving te geven van alle technische voorzieningen en voorwaarden die nodig zijn voor de praktische toepassing van het assistentiemechanisme. Hiertoe moet op voorhand verplicht informatie worden uitgewisseld over de technische capaciteit en beperkingen van de desbetreffende elektriciteitsinfrastructuur en de theoretische maximale hoeveelheden elektriciteit die relevant zijn voor het bieden van assistentie, samen met een beoordeling van de technische beperkingen die de assistentie zouden bemoeilijken. In geval van technische of andere beperkingen worden de lidstaten aangemoedigd om wederzijds aanvaardbare oplossingen te vinden en overeen te komen; deze zullen worden toegepast om de nodige zoneoverschrijdende capaciteit te waarborgen wanneer het assistentiemechanisme in werking treedt.

Afhankelijk van de technische beperkingen in elke lidstaat is het mogelijk dat de TSB's met steun van het regionale coördinatiecentrum het meest geschikt zijn om met hun kennis van de elektriciteitssystemen en de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden alle technische aspecten te coördineren en alle nodige operationele maatregelen te treffen in noodgevallen ([7]). Deze bestaande samenwerkingsstructuren, overeenkomsten en ervaring moeten de basis vormen voor de assistentie. In elk geval zou een duidelijk overkoepelend kader moeten worden aangewezen (indien dit al bestaat) of opgezet, met inbegrip van de technische voorwaarden, met het oog op rechtszekerheid bij de nodige samenwerking. De technische gegevens in de risicoparaatheidsplannen kunnen, waar nodig, worden geactualiseerd.

2.2.1. *Technische oplossingen en coördinatie (artikel 15, lid 2)*

Er kunnen technische oplossingen en regelingen worden uitgewerkt voor de verschillende onderdelen van de infrastructuur in een lidstaat. Dit zal een duidelijk beeld geven van de beschikbare assistentie en de betrokken technische beperkingen, en zal een betere raming van de kosten voor de uitvoering van elke maatregel mogelijk maken (in voorkomend geval). Aangezien crisissituaties erg verschillend kunnen zijn, is het belangrijk dat de lidstaten over een brede waaier aan opties en instrumenten kunnen beschikken. Er kan een indicatieve en niet-limitatieve lijst van technische oplossingen worden opgenomen in de technische regelingen, zodat de partijen weten welke stappen vóór en tijdens een noodsituatie kunnen worden gezet met het oog op assistentie. Simulaties van de assistentiemaatregelen kunnen nuttig zijn als voorbereiding op dergelijke situaties.

De richtsnoeren betreffende het beheer van systemen ([8]) en de netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet ([9]) omvatten gedetailleerde voorschriften voor de manier waarop transmissiesysteembeheerders en andere betrokkenen te werk moeten gaan en moeten samenwerken om de systeemveiligheid te waarborgen. Hierin worden ook de technische normen en noodprotocollen van de TSB's binnen elke synchrone zone gelijkgetrokken. Deze voorschriften zijn bedoeld om ervoor te zorgen dat de meeste elektriciteitsincidenten op operationeel niveau doeltreffend worden afgehandeld. Voor de aanpak van elektriciteitscrisissen met een grotere omvang en impact waarbij marktregels en systeembeheersvoorschriften alleen niet langer afdoende zijn, moeten de lidstaten overeenstemming bereiken over specifieke maatregelen die verder gaan dan de verantwoordelijkheid van de TSB's om dergelijke situaties te voorkomen, zich erop voor te bereiden en deze te beheren. Ook in

([7]) Bijvoorbeeld: TSB-TSB-overeenkomsten voor wederzijdse assistentie in noodgevallen.

([8]) Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen (PB L 220 van 25.8.2017, blz. 1).

([9]) Verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet (PB L 312 van 28.11.2017, blz. 54).

crisissituaties moeten de voorschriften betreffende de interne markt en het beheer van systemen die zijn opgenomen in de richtsnoeren betreffende het beheer van systemen en de netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet (die gelden voor de beperking van transacties, de beperking van de levering van zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing of de beperking van de levering van schema's) in acht worden genomen.

In de netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet zijn voorschriften vastgesteld inzake het beheer door de TSB's van de nood-, black-out- en hersteltoestanden en inzake de coördinatie van het systeembeheer in de hele Unie in die toestanden, met inbegrip van de procedure voor de opschorting van marktactiviteiten, het beschermingsplan en het herstelplan. Het systeembeschermingsplan is het geheel aan technische en organisatorische maatregelen die genomen moeten worden om verspreiding of verergering van een storing in het transmissiesysteem tegen te gaan en zo een gebiedsoverschrijdende toestand of black-outtoestand te voorkomen.

Technische oplossingen en regelingen moeten de mogelijkheden van regionale samenwerking optimaal benutten. Daarom moeten deze regelingen ook betrekking hebben op de overeengekomen technische maatregelen die nodig zijn om de crisis te voorkomen, evenals op de overeengekomen technische maatregelen die nodig zijn om de gevolgen ervan te beperken en escalatie te vermijden wanneer de crisis zich heeft voorgedaan.

Sommige technische oplossingen zijn preventief, dat wil zeggen dat ze lang van tevoren worden uitgevoerd om het risico van toekomstige crisissen tot een minimum te beperken (bijvoorbeeld de ontwikkeling van redispatching-producten voor extreme gebeurtenissen in de winter of de wijziging van de duur van een geplande niet-beschikbaarheid). Andere worden vlak voor de gebeurtenis gebruikt, d.w.z. wanneer er bewijs is dat de crisis zich kan voordoen (in de voorbereidingsfase). Tot slot worden tijdens de onderbreking nog andere technische oplossingen gebruikt om de gevolgen van de crisis te beperken of in te korten.

Er wordt aanbevolen dat de risicoparaatheidsplannen voor elke technische oplossing informatie bevatten over de capaciteit ervan (GWh/week), ongeacht of dit reeds in de praktijk is gecontroleerd, de tijd die nodig is tussen besluit en uitvoering, de potentiële duur, de instantie die verantwoordelijk is voor elke meting, de afhankelijkheid van andere maatregelen, bijwerkingen en eventuele andere opmerkingen. Voor niet-marktgebaseerde oplossingen moet overeenkomstig artikel 11, lid 1, onder g), worden aangegeven op welke manier deze voldoen aan de in artikel 16 vastgestelde eisen.

In een afgekondigde of ophanden zijnde crisissituatie moet er coördinatie zijn tussen de betrokken TSB's, NEMO's, distributiesysteembeheerders (DSB's), nationale crisiscoördinatoren, bevoegde instanties en instanties die betrokken zijn bij de levering van de elektriciteit. Zij moeten in een vroeg stadium worden betrokken bij de besprekingen over de bepalingen inzake assistentie en eventueel de opdracht krijgen om in onderlinge samenwerking de assistentieregelingen uit te voeren.

In uitzonderlijke gevallen waarin de markt zoneoverschrijdende capaciteit aangeboden heeft gekregen, maar deze niet heeft benut, moeten de TSB's het recht hebben om die capaciteit te gebruiken.

2.2.2. *Technische informatie bij de vroegtijdige waarschuwing voor en afkondiging van een crisissituatie (artikel 14) en de ramingsmethodologie overeenkomstig artikel 15, lid 3 (die moet worden herbeoordeeld op basis van het technische vermogen om te leveren zodra assistentie tijdens de crisis vereist is)*

Met het oog op transparantie en als uitgangspunt voor de besprekingen over de vereiste assistentie, moeten de lidstaten de andere lidstaten in het kader van hun regionale overeenkomst en eventuele verdere bilaterale overeenkomsten (d.w.z. potentiële verleners van assistentie) in kennis stellen van de theoretische maximale hoeveelheden elektriciteit waarom zij kunnen verzoeken, de status en de beperking van de zoneoverschrijdende capaciteit, de mogelijke periode waarin assistentie vereist zal zijn en de aanleiding voor de assistentie. Niettemin zullen de exacte hoeveelheden elektriciteit pas bekend zijn wanneer het assistentiemechanisme in werking treedt. Voor de berekening van deze theoretische maximale hoeveelheden elektriciteit moet ten minste met de volgende elementen rekening worden gehouden:

— een indicatie van het verwachte energie- en vermogenstekort en de verwachte duur van dit tekort als gevolg van de niet-beschikbaarheid van productiecapaciteit en/of zoneoverschrijdende capaciteit;

— een indicatie van de mate van onzekerheid inzake het verwachte tekort, een functie van de beperkte voorspelbaarheid van variabele opwekking van hernieuwbare energie, de beperkte voorspelbaarheid van de feitelijke vraag en de mogelijkheid van niet-geplande uitval van activa voor energieproductie;

— specifieke kenmerken van het systeem van de lidstaat: de staat van de interconnectoren, indien relevant (in het geval van niet-beschikbaarheid), het niveau van de waterreservoirs en de verwachte ontwikkeling ervan, opslagcapaciteit, mogelijkheden van vraagrespons, mogelijkheid van brandstoftekorten enz.;

— alle andere kritieke operationele kenmerken waarop de crisis een impact kan hebben (zo kan een gastekort bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de frequentieregelingscapaciteit van een bepaald gebied, of de beschikbare frequentiebegrenzingsreserves en automatische frequentieherstelreserves verkleinen).

Een goed uitgangspunt voor de analyse van de potentiële hoeveelheden elektriciteit kunnen de meest recente seizoens- en kortetermijnbeoordelingen van de toereikendheid zijn. Eerdere informatie moet worden geactualiseerd wanneer nieuwe informatie beschikbaar is en wanneer de crisis zich daadwerkelijk voordoet, om de vereisten en de toestand van het systeem opnieuw te beoordelen.

2.2.3. *Operationele veiligheid van de netwerken*

In risicoscenario's kan rekening worden gehouden met meer extreme gebeurtenissen, andere uitzonderlijke onvoorziene gebeurtenissen en uitvalsituaties die niet in de lijst van uitvalsituaties ([10]) zijn opgenomen, of schendingen van de operationeleveiligheidsgrenzen die in aanmerking moeten worden genomen. Er moet een specifieke beoordeling worden uitgevoerd om de potentiële onveilige situaties en mogelijke responsmaatregelen te bepalen.

De regelingen kunnen een beschrijving omvatten van de technische mogelijkheden en beperkingen van de afzonderlijke elektriciteitsnetten die in stand moeten worden gehouden voor de veilige en betrouwbare werking van het elektriciteitssysteem. Dit is belangrijke informatie voor zowel de assistentie biedende lidstaten als de assistentie ontvangende lidstaten.

2.2.4. *Naleving van de marktvoorschriften*

Overeenkomstig artikel 16 van de verordening moeten de maatregelen die worden getroffen om elektriciteitscrisissen te voorkomen of beperken, voldoen aan de voorschriften betreffende de interne elektriciteitsmarkt en het beheer van systemen. De markten moeten actief blijven en marktmaatregelen moeten zo veel mogelijk worden nagestreefd, d.w.z. dat de prijzen vraag en aanbod moeten volgen en dat de toegang tot grensoverschrijdende interconnectoren open moet worden gehouden in normale omstandigheden. Hoge prijzen (door schaarste) moeten als een normaal aspect van de werking van de elektriciteitsmarkten worden gezien, aangezien hoge prijzen een belangrijke aanleiding zijn om extra elektriciteit op te wekken en op korte en lange termijn aan de vraag te voldoen.

Op dezelfde manier moeten in normale en alarmtoestand van het systeem de richtsnoeren voor systeembeheer worden gevolgd en moet de netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet worden gevolgd in nood-, black-out- en hersteltoestanden.

2.2.5. *Toepassing van niet-marktgebaseerde maatregelen*

Overeenkomstig artikel 16 van de verordening kunnen niet-marktgebaseerde maatregelen in een elektriciteitscrisis enkel worden toegepast:

— als laatste redmiddel, indien alle opties waarin de markt voorziet, zijn uitgeput, of

— wanneer duidelijk is dat marktgebaseerde maatregelen alleen niet volstaan om een verdere verslechtering van de elektriciteitsvoorzieningssituatie te voorkomen.

De mededinging en de doeltreffende werking van de interne elektriciteitsmarkt mogen bovendien niet onnodig worden verstoord door niet-marktgebaseerde maatregelen. Deze maatregelen moeten noodzakelijk, evenredig, niet-discriminerend en tijdelijk zijn. Niet-marktgebaseerde maatregelen die zorgen voor een beperking van de elektriciteitsstromen tussen de lidstaten, kunnen niet verder gaan dan de in punt 2.2.5.1 vermelde maatregelen en kunnen alleen worden geactiveerd overeenkomstig de in dat punt bedoelde regels.

Niet-marktgebaseerde maatregelen moeten zo laat mogelijk worden geactiveerd, rekening houdend met de meest actuele informatie over de situatie van het elektriciteitssysteem (systeemstatus en -prognoses). Bovendien moet er voldoende tijd zijn om de lidstaten, de TSB's, de relevante belanghebbenden en de NEMO's in de regio te informeren en de nodige maatregelen te nemen. Niet-marktgebaseerde maatregelen moeten zo kort mogelijk gelden en het aantal uren waarin zij van toepassing zijn, moet van tevoren worden vastgesteld.

2.2.5.1. Niet-marktgebaseerde maatregelen die een beperking van de elektriciteitsstromen tussen de lidstaten vormen

Een beperking van transacties kan worden gerealiseerd in de volgende gevallen:

a) beperking van reeds toegewezen zoneoverschrijdende capaciteit (als bedoeld in artikel 51 van Verordening (EU) 2016/1719 van de Commissie van 26 september 2016 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn ([11]) en artikel 72 van Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer ([12]));

([10]) Lijsten van uitvalsituaties worden samengesteld overeenkomstig artikel 33 van Verordening (EU) 2017/1485 (PB L 220 van 25.8.2017, blz. 1).

([11]) PB L 259 van 27.9.2016, blz. 42.

([12]) PB L 197 van 25.07.2015, blz. 24.

b) beperking van de levering van zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing (als bedoeld in artikel 16, lid 3, van Verordening (EU) 2019/943 en in artikel 35, lid 2, onder a), van Verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet ([13])), of

c) beperking van de verstrekking van programma's na de uitkomst van de day-ahead- of intradaymarkten (als bedoeld in artikel 111, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie ([14])).

In de onderstaande punten worden de bestaande voorschriften voor elk geval beschreven.

a) Beperking van reeds toegewezen zoneoverschrijdende capaciteit (als bedoeld in Verordening (EU) 2016/1719 en in Verordening (EU) 2015/1222)

In artikel 51 van Verordening (EU) 2016/1719 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn is bepaald dat alle TSB's geharmoniseerde toewijzingsregels moeten ontwikkelen voor langetermijnrechten betreffende transmissie. De regels voor de beperking van de zoneoverschrijdende capaciteit op de lange termijn zijn vastgesteld in titel 9 van de geharmoniseerde toewijzingsregels ([15]).

In artikel 72, lid 1, van Verordening (EU) 2015/1222 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer is bepaald dat de toegewezen zoneoverschrijdende capaciteit alleen kan worden verminderd in geval van overmacht of een noodsituatie waarbij de TSB snel moet optreden en redispatching of compensatiehandel niet mogelijk is. In alle gevallen moet een dergelijke vermindering op gecoördineerde wijze ten uitvoer worden gelegd nadat contact is opgenomen met alle direct betrokken TSB's. In artikel 72, lid 3, is bepaald hoe de vermindering moet worden gecompenseerd.

b) Beperking van de levering van zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing (als bedoeld in Verordening (EU) 2019/943 en in Verordening (EU) 2017/2196)

De beperking van de levering van zoneoverschrijdende capaciteit voor capaciteitstoewijzing is alleen mogelijk als wordt verwacht dat het transmissiesysteem niet tot de normale of alarmtoestand zal worden hersteld.

c) Beperking van de verstrekking van programma's (als bedoeld in Verordening (EU) 2017/1485)

Beperkingen van programma's als gevolg van lokale problemen in het fysieke netwerk of in ICT-systemen (instrumenten en communicatiemiddelen) moeten zo spoedig mogelijk worden meegedeeld. In geval van ICT-problemen moeten alternatieve communicatiekanalen of back-upprocedures voorhanden zijn om de gevolgen ervan te beperken. In geval van een probleem in het fysieke netwerk dat een beperking van programma's veroorzaakt, moet in de risicoparaatheidsplannen op nationaal niveau de procedure voor de beheersing en de compensatie ervan worden vastgesteld.

2.2.5.2. Opschorting van marktactiviteiten

In artikel 35, lid 1, van Verordening (EU) 2017/2196 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet worden gevallen omschreven waarin marktactiviteiten kunnen worden opgeschort.

Artikel 35, lid 2, van diezelfde verordening biedt een overzicht van de marktactiviteiten die de TSB tijdelijk kan opschorten. De TSB's in eenzelfde regio moeten het eens worden over het besluit betreffende de opschorting van elk van de activiteiten en de motivering achter dat besluit.

Regionaal of bilateraal overeengekomen crisismaatregelen of nationale niet-marktgebaseerde maatregelen mogen niet tot de opschorting van marktactiviteiten leiden om andere redenen dan die vermeld in artikel 35, lid 1, van Verordening (EU) 2017/2196 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet.

2.3. **Financiële regelingen**

De financiële regelingen moeten ervoor zorgen dat een passende prijs wordt betaald voor de elektriciteit die wordt geleverd in het kader van het assistentiemechanisme. Deze regelingen kunnen betrekking hebben op de berekening van de kosten, de compensatie voor assistentie (met inbegrip van de compensatie voor de opgelegde beperkingen) en de betalingsprocedures die de relevante entiteiten moeten bepalen en vaststellen.

([13]) PB L 312 van 28.11.2017, blz. 54.
([14]) PB L 220 van 25.8.2017, blz. 1.
([15]) Besluit nr. 03/2017 van het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators van 2 oktober 2017 betreffende het voorstel van de exploitanten van elektriciteitstransmissiesystemen inzake geharmoniseerde toewijzingsregels voor langetermijnrechten betreffende transmissie.

De financiële regelingen mogen geen perverse prikkels bevatten, die zelf tot een behoefte aan assistentie zouden kunnen leiden. De compensatie voor assistentie mag niet hoger liggen dan de werkelijk gemaakte kosten en mag geen bron van winst worden voor de assistentie biedende entiteit. De assistentie ontvangende lidstaat betaalt de assistentie biedende lidstaat zo spoedig mogelijk een billijke prijs voor de ontvangen elektriciteit. Vervolgens bepaalt de assistentie biedende lidstaat op welke manier deze middelen worden beheerd en hoe deze overeenstemmen met de bestaande onbalansverrekeningsregels.

De compensatie voor afnemers waaraan beperkingen worden opgelegd in een noodsituatie — ongeacht of deze voortvloeien uit de verplichting om grensoverschrijdende assistentie te bieden dan wel uit een nationale noodsituatie — moet gelijk zijn aan het in het nationale recht vastgestelde bedrag.

Gezien het bovenstaande kunnen de lidstaten het bestaande nationale mechanisme (voor compensatie in verband met gedwongen beperkingen) behouden voor zuiver nationale noodsituaties (d.w.z. indien niet om assistentie is verzocht). Hierdoor staat het de lidstaten vrij te beslissen of zij compensatie willen betalen aan afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd, of niet. Indien een nationale noodsituatie zich zodanig ontwikkelt dat om grensoverschrijdende assistentie wordt verzocht, kan ervoor worden gekozen de compensatie voor assistentie die de verzoekende lidstaat betaalt aan de assistentie biedende lidstaat, te verdelen over alle groepen afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd, ongeacht of deze beperkingen vóór dan wel na de inwerkingtreding van het assistentiemechanisme zijn opgelegd. Bij deze optie wordt een regeling gevolgd die is ontwikkeld in de assistentie biedende lidstaat, maar bij voorkeur is gebaseerd op een benadering van het type "waarde van de verloren belasting". De lidstaten kunnen er ook voor kiezen om de voor de assistentie ontvangen compensatie in een centraal beheerd "assistentiefonds" te storten. Op deze manier blijven de bestaande nationale mechanismen die voorzien in compensatie voor beperkingen, een bevoegdheid van de lidstaten, en leiden de verschillende benaderingen in de lidstaten er niet toe dat groepen afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd in een land, verschillend worden behandeld wanneer grensoverschrijdende assistentie wordt verstrekt en de compensatie voor assistentie verplicht is.

De belangrijkste elementen van de compensatie voor assistentie zijn i) de elektriciteitsprijs en ii) de extra kosten die de assistentie biedende lidstaat maakt om de elektriciteit over de grens te vervoeren, op basis van de werkelijk gemaakte kosten die kunnen worden uitbetaald overeenkomstig het nationale rechtskader in de assistentie biedende lidstaat.

In de regelingen kunnen verschillende benaderingen voor de bepaling van de elektriciteitsprijs worden gebruikt en overeengekomen. Het is echter van belang dat de regelingen duidelijkheid bieden over de overeengekomen benadering en de omstandigheden waarin ze van toepassing zijn, en dat melding wordt gemaakt van alle bekende parameters die gebruikt zullen worden (bijvoorbeeld de premie, indien wordt gekozen voor de meest recente bekende verkoop vermeerderd met een premie).

2.3.1. *Elektriciteitsprijs*

In de financiële regelingen moet worden verwezen naar de prijs van de geleverde elektriciteit en/of de methodologie voor het bepalen ervan, rekening houdend met het effect op de werking van de markt. Deze laatstgenoemde voorwaarde heeft tot doel een prijs of methode te waarborgen die de markt niet verstoort en die geen perverse prikkels creëert. De elektriciteitsprijs die de basis vormt voor de compensatie voor assistentie, wordt bepaald (door de markt of op andere manieren) in de assistentie biedende lidstaat.

a) Marktprijs

Als leidend principe mag de prijs van de in het kader van het assistentiemechanisme geleverde elektriciteit niet lager liggen dan de marktprijs, aangezien dat tot perverse prikkels zou leiden. Indien de prijs niet wordt geblokkeerd en de vraag naar en het aanbod van elektriciteit dynamisch kan volgen, kan deze zelfs in crisistijden een signaal geven.

Wat de marktprijzen in het algemeen betreft, is een belangrijke factor de mate van marktintegratie waarvan wordt uitgegaan. Indien wordt uitgegaan van de volledige tenuitvoerlegging van de interne elektriciteitsmarkt, met inbegrip van de balanceringsmarkten, dan kan de referentieprijs rechtstreeks worden verstrekt door elk van de toekomstige platforms voor de uitwisseling van balanceringsenergie overeenkomstig Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie ([16]) inzake elektriciteitsbalancering. Een methode voor de berekening van een "referentieprijs" zou alleen nodig zijn als er op de balanceringsmarkt geen biedingen meer beschikbaar zijn (wat zou kunnen duiden op een gelijktijdige crisis) of wanneer de specifieke kenmerken van de markt (d.w.z. het bestaan van zuiver nationale balanceringsproducten) de activering ervan door de verzoekende lidstaat niet mogelijk maken. Indien er tot slot op de balanceringsmarkt geen biedingen meer beschikbaar zijn (d.w.z. dat er geen beschikbare middelen meer op de markt zijn), is afschakeling het laatst beschikbare instrument. In dat geval moet de energieprijs de kosten van de uitvoering van een dergelijke afschakeling weerspiegelen (zie punt b)).

([16]) Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering (PB L 312 van 28.11.2017, blz. 6).

b) Administratieve prijsstelling/gedwongen beperking

Indien er geen marktprijs is, kan het zijn dat voor de vaststelling van de elektriciteitsprijs andere benaderingen nodig zijn, zoals de laatst bekende balanceringsmarktprijs of de intra-dayprijs op de markt als die hoger is. Daarnaast kan de prijs van de meest recente bekende elektriciteitsverkoop of maatregel met of zonder premie een aanwijzing vormen. Er kan een premie worden overwogen om de — eventuele — kloof te overbruggen tussen de meest recente bekende prijs en de waarde van de verloren belasting van de afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd ([17]).

De berekening van de waarde van de verloren belasting kan worden gebruikt om de prijs te bepalen voor afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd in de assistentie biedende lidstaat. De waarde geeft de voordelen weer die de specifieke groep van afnemers is misgelopen als gevolg van de opgelegde beperkingen. De waarde van de verloren belasting moet worden berekend volgens de in artikel 11 van Verordening (EU) 2019/943 bedoelde methodologie.

De vastgestelde waarden zullen doorgaans ook tot uiting komen in het bevel om beperkingen op te leggen in de risicoparaatheidsplannen.

Tot slot is het ook nuttig om te kijken naar een methode voor prijsstelling door de nationale regulerende instantie of de bevoegde autoriteit, of het gebruik van een vervangende waarde zoals de prijs van call-opties ([18]).

c) Betalingsbereidheid

Het kan redelijk zijn om te bepalen welk maximumbedrag elke lidstaat bereid is te betalen voor elektriciteit in een crisissituatie. Het maximale bedrag is waarschijnlijk de waarde van de verloren belasting voor categorieën van elektriciteitsgebruikers die recht hebben op speciale bescherming tegen afschakeling in een bepaalde lidstaat. Indien de elektriciteitsprijs deze waarde overschrijdt, is het misschien niet in het belang van de lidstaat om in het kader van het assistentiemechanisme elektriciteit te vragen. Deze informatie hoeft echter niet noodzakelijk deel uit te maken van de regelingen of te worden opgenomen in de plannen.

2.3.2. *Andere kostencategorieën*

De financiële regelingen moeten betrekking hebben op alle andere kostencategorieën, met inbegrip van de relevante en redelijke kosten van de vooraf vastgestelde maatregelen (artikel 15, lid 4, van de verordening), die onder de regeling voor billijke en spoedige compensatie moeten vallen. De extra kosten moeten tot een minimum worden beperkt en dubbeltelling moet worden vermeden, aangezien veel elementen van de extra kosten reeds verrekend kunnen zijn in de elektriciteitsprijs.

a) Aan transmissie verbonden kosten

De compensatie dient betrekking te hebben op de aan transmissie verbonden kosten met betrekking tot de capaciteit die nodig is voor de hoeveelheid geboden assistentie.

b) Schadevergoedingen voor gedwongen beperkingen van afnemers (vergoeding voor beperking)

Andere kosten kunnen ook de kosten zijn die voortvloeien uit de verplichting om compensatie te betalen aan de assistentie biedende lidstaat, ook voor de schade die is geleden door afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd. Dergelijke kosten kunnen worden opgenomen in de compensatiekosten indien het nationale rechtskader voorziet in de verplichting om een schadevergoeding te betalen aan de afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd, met inbegrip van compensatie voor de economische schade, bovenop de elektriciteitsprijs. De desbetreffende berekeningsmethode moet worden opgenomen in de regelingen. Er kan worden overeengekomen dat het bedrag van de daadwerkelijk verschuldigde compensatie wordt verhaald op de entiteiten die gebruikmaken van de in het kader van de assistentiemechanisme geleverde elektriciteit in de assistentie ontvangende lidstaat.

De kosten van de schade die is geleden door de afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd, mogen echter alleen worden gedekt door compensatie indien ze niet zijn verrekend in de elektriciteitsprijs die moet worden betaald door de om assistentie verzoekende lidstaat. Deze lidstaat mag niet tweemaal compensatie betalen voor dezelfde kosten.

([17]) In sommige gevallen dekt de premie de "verzekeringswaarde" van de vrijgemaakte elektriciteit.

([18]) Call-opties geven de koper het recht, maar niet de verplichting, om in de toekomst een specifieke hoeveelheid elektriciteit tegen een vaste prijs te kopen. De koper van de optie betaalt een premie voor het recht op de optie. Opties bestaan uit een uitoefenprijs, een tariefperiode, een verrekeningsmethode en een premie. Opties worden verhandeld op de beurs of via particuliere bilaterale otc-overeenkomsten.

c) Kosten van gerechtelijke procedures in de assistentie biedende lidstaat

Andere kosten kunnen ook betrekking hebben op de vergoeding van eventuele kosten die voortvloeien uit gerechtelijke procedures, arbitrageprocedures en schikkingen, naast eventuele kosten in verband met dergelijke procedures waarbij de assistentie biedende lidstaat betrokken is, ten overstaan van entiteiten die bij het bieden van de assistentie betrokken zijn (artikel 15, lid 4, onder b), van de verordening). Een dergelijke compensatie mag echter alleen worden betaald wanneer het bewijs voor de gemaakte kosten wordt geleverd.

In het geval van een geschil tussen een lidstaat en de assistentie biedende entiteit over (ontoereikende) compensatie van de assistentie ontvangende lidstaat, moeten er waarborgen zijn om laatstgenoemde lidstaat te beschermen. Onder bepaalde omstandigheden kunnen de betrokken entiteit en de lidstaat waar deze is gevestigd, elkaar voor de rechter dagen voor een hogere elektriciteitsprijs of meer compensatie voor de entiteit, en met elkaar samenspannen ten nadele van de om assistentie verzoekende lidstaat, die niet eens partij is in het geding. Dergelijke situaties moeten worden vermeden.

De bovengenoemde situatie is niet dezelfde als een situatie waarin een onderneming in de assistentie biedende lidstaat een gerechtelijke procedure inleidt tegen een entiteit in de assistentie ontvangende lidstaat over de elektriciteitsprijs of de compensatie voor de opgelegde beperkingen. In een dergelijk geval zou de onderneming of entiteit die de zaak verliest de betrokken kosten moeten betalen.

2.3.3. *Vermelding van de methode voor de berekening van billijke compensatie*

De volgende methoden kunnen in overweging worden genomen om billijke compensatie te berekenen:

— de eenvoudige som van alle in het bovenstaande punt beschreven toepasselijke elementen;

— de tijdswaarde van geld: de betaling moet onverwijld worden verricht. De lidstaten kunnen evenwel een rentevoet overeenkomen die van toepassing is op de compensatie zodra een realistische termijn na de verstrekking van de assistentie is verstreken, en zodra het exacte bedrag van de compensatie is berekend en overeengekomen;

— een overeenkomst tussen de lidstaten met verschillende munteenheden over de munteenheid waarin de compensatie moet worden berekend en betaald, met inbegrip van de toepasselijke wisselkoers.

2.3.4. *De berekening van de compensatie voor alle relevante en redelijke kosten en de verbintenis om compensatie te betalen*

Het exacte bedrag dat moet worden betaald aan de lidstaat die assistentie heeft geboden en aan de entiteiten in die lidstaat, kan realistisch gezien waarschijnlijk pas enige tijd na de levering van de in het kader van het assistentiemechanisme gevraagde elektriciteit worden berekend. In hun regionale of bilaterale regeling kunnen de lidstaten de berekeningswijze voor de elektriciteitsprijs en de extra kosten en een realistische betalingstermijn overeenkomen.

De informatie over de daadwerkelijk geleverde hoeveelheden elektriciteit en alle andere gegevens die relevant zijn voor de berekening van de compensatie, zouden moeten worden verstuurd naar de bevoegde contactpersoon/contactpersonen in de lidstaten die betrokken zijn bij de toepassing van het assistentiemechanisme, zodat beide partijen een definitieve berekening van de compensatie kunnen uitvoeren. De informatie kan worden opgevraagd bij de TSB, de DSB, de beheerder van de strategische reserve, een leverancier of NEMO, afhankelijk van de toegepaste maatregel. De berekening van de compensatie kan worden gedelegeerd aan een andere, vooraf aangewezen entiteit.

2.3.5. *Betalingsregelingen*

Als leidend principe moeten de bestaande procedures voor binnenlandse betalingen en compensatie (of transacties die balancerend van aard zijn) in een lidstaat en de bestaande taken en verantwoordelijkheden in dit verband worden gehandhaafd en ook zo veel mogelijk worden toegepast op compensatiebetalingen voor assistentie tussen de lidstaten. De regelingen tussen de lidstaten moeten worden toegespitst op de manier waarop deze bestaande nationale kaders aan elkaar kunnen worden gekoppeld of een verbindingspunt daartussen tot stand kan worden gebracht. Door de aard van assistentie kan het nodig zijn de lidstaat of de bevoegde autoriteit aan te duiden als het verbindingspunt met de uiteindelijke financiële eindaansprakelijkheid.

2.3.6. *Taken en verantwoordelijkheden: wie betaalt wie, en wie regelt de betalingen*

Wanneer vrijwillige maatregelen aan de vraagzijde nog mogelijk zijn in de assistentie biedende lidstaat, moet de toegang tot het relevante platform en de relevante zoneoverschrijdende capaciteit worden gehandhaafd. Een afnemer over de grens moet de mogelijkheid hebben om betalingen voor elektriciteit te verrichten op dezelfde manier als een lokale afnemer, overeenkomstig de bepalingen in de richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering.

Wanneer beperkingen worden opgelegd, kan gebruik worden gemaakt, met de nodige aanpassingen, van elk bestaand rechtskader, betalingsproces of elke instantie die belast is met het beheer van de betalingen in de assistentie biedende lidstaat voor compensatiebetalingen van een buurland.

De assistentie komt uiteindelijk ten goede van de afnemer waaraan de elektriciteit wordt geleverd. Indien beperkingen worden opgelegd, moet de elektriciteitsleverancier van de niet-beschermde afnemers waaraan beperkingen zijn opgelegd, worden verzekerd van de continuïteit van de betalingen, rekening houdend met de volumes die worden verstrekt in het kader van het assistentiemechanisme. Deze moeten worden verricht volgens de compensatieregeling in de lidstaat. De potentiële taken en verantwoordelijkheden kunnen worden verdeeld zoals beschreven in punt 1.5.

2.3.7. *Beschrijving/stappen van het betalingsproces*

Afhankelijk van de bestaande kaders en de manier waarop het verbindingspunt tussen deze kaders is overeengekomen tussen de lidstaten, moeten de overeengekomen procedures worden opgenomen in de regelingen.

Als wordt uitgegaan van betrokkenheid van lidstaat tot lidstaat wat betreft de financiële aspecten — en met name het toezicht op, de controle van en de doorzending van vorderingen nadat de elektriciteit is geleverd in het kader van het assistentiemechanisme — berekent de bevoegde entiteit in de assistentie biedende lidstaat het bedrag van de compensatie op basis van de geleverde hoeveelheid elektriciteit, de overeengekomen kostenelementen en de overeengekomen berekeningsmethode, en dient hij zijn verzoek om betaling in bij de bevoegde entiteit in de verzoekende lidstaat. De verzoekende lidstaat bevestigt vervolgens de ontvangen dienst, controleert de berekening en betaalt, indien hij geen bezwaar maakt, binnen de overeengekomen termijn. De financiële processen in de lidstaten — zoals de verdeling van compensatie of de vordering van compensatie voor assistentie — zijn onderworpen aan de nationale regelgeving (d.w.z. dat ze rechtstreeks kunnen worden toegepast op de entiteit die een aanbieding indient/waaraan beperkingen worden opgelegd, of ze kunnen worden gecollectiviseerd — verdeeld over alle afnemers).

De termijnen voor de berekening van de compensatie voor assistentie, de controle en de betaling moeten worden opgenomen in de regelingen. Hetzelfde geldt voor de toepasselijke mogelijkheden op het gebied van recht en geschillenbeslechting in geval van een geschil dat voortvloeit uit de toepassing van het assistentiemechanisme.

3. CONCLUSIE

De verordening betreffende risicoparaatheid heeft van de politieke wens om assistentie tot stand te brengen tussen de lidstaten een realiteit gemaakt. Bovendien zorgt de verordening ervoor dat assistentie niet langer alleen een op nationaal niveau toegepast concept is, maar ook voor EU-brede bescherming van de openbare en persoonlijke veiligheid zorgt. Met het oog op de bescherming van de openbare en persoonlijke veiligheid worden verregaande rechten en plichten ingevoerd die elektriciteitsgebruikers met recht op speciale bescherming tegen afschakeling de zekerheid en veiligheid van ononderbroken elektriciteitsvoorziening bieden. De richtsnoeren in dit document bieden een brede waaier aan opties voor de toepassing van het assistentiemechanisme, en tegelijkertijd staat het de lidstaten nog steeds vrij de voor hen meest geschikte oplossingen te kiezen.